इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४·७४/१२८० (४३६)

ग्रंथ नाम स्वात्म बोध

विषय म॰ वेदांत

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

तो काये दुःखे ॥१२०॥ अथवा दोघे ईषभेटले ॥ येकें येअसुखःपा
वले ॥ तरि दुःखत्या आनासि जाहाले ॥ कायेलाभ तेय ॥१२१॥ तै
सा हा न लिंपे सर्वासि ॥ पावपून्य कैचे त्यासि ॥ सर्वथा न पवे बं
धनासि ॥ मा मोक्ष कैंचा ॥१२२॥ येक हे सें बोलति ॥ पींड ब्राह्मां
ड येकी चि स्थिति ॥ तरि देवां अधिक शक्ति ॥ मनुश्यान्यन्य
॥१२३॥ कृष्णें गोवर्धनु उचलिला ॥ येरां गोटा न वजाये लोय
ला ॥ तरि हे कय यया बोला ॥ केविघडे ॥१२४॥ आतां येअ
च्चिद्रष्टांतु ॥ वृक्ष तरि येकाचि अस्पतु ॥ खोड स्थुळ न हाल
ता ॥ नागाचे नि ॥१२५॥ पुढे रवां दियांसि ॥ शीजता अधिक
असे त्यांसि ॥ तरि काय आन नाम बोलासि ॥ फावों शके
॥१२६॥ अथवा येक हे सें पुसे ॥ जें सर्व हि येक चि असे ॥ त
रि अजर न मरे मनुश्यें ॥ हाण तक्षणि ॥ ॥१२७॥ पीपलि के

(२)

वरि पडतां चरण ॥ तत्काळ तजिते प्राण ॥ नाना संपट निन
पवति मरण ॥ पशु नर ॥१२८॥ काय करणें ऐसें तैं कीसि ॥ तरि प
रियेसा दृष्टांता सि ॥ दिप होतां वातस्पर्शी ॥ तत्काळ नाशे ॥
॥१२९॥ तो चि वन्हि स्पर्शी पवन ॥ स्पर्शी होये दे दिप्यमान ॥
तरि दिपव्याणि पावक भिन्न ॥ असे काये ॥१३०॥ तैसें जया
चें स्वछु ळ शरिर ॥ तेथें तैसा शकि बळात्कार ॥ उपा
धि चळ घुयो र ॥ आत्मा जैसा तैसा ॥१३१॥ विरंचि पिप
लिके परियेत ॥ ज्ञान ये क चि अनुस्युत ॥ जें जें कर्तृत्व होत
जाणिवंत यासारिखीच ॥१३२॥ जनक न्रपपणें भोगीतां ॥
त्रिगुन इंद्रियें अहंता ॥ साक्षित्वें पावला वेदेहत्वा ॥ नरोत्तम
॥१३३॥ श्रीशंकरें करि संव्हारु ॥ सेखिं जाणिवेचा विचा
र ॥ कर्तृत्वाचा वेव्हारु ॥ म्हणे मि वेगळा चि ॥१३४॥ तमा

॥७॥

A project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(2A)

चा गुण संकारण ॥ ते तरि प्रेमाचें निकारण ॥ शंकर तयाचें का
रण ॥ परि ह्मणो मि इष्टा ॥१३५॥ ब्रह्मा रजोगुणें स्रष्टि करि ॥ प
रि व्यक्त तो निर्धारीं ॥ हें गुणाचें गुण करि ॥ मि साक्षित्वें वेगळा
॥१३६॥ तैसें चि विष्णु पासुनि होत ॥ सेखिं होये तयातीत ॥ हें
सकळ हि सत्वगुण करित ॥ मि साक्षि यात्या ॥१३७॥ हाचि हा वीव
या चमत्कारु ॥ पाठविला दुर्वासा आहारु ॥ येमुनेन्चा वोसरावा
पुरु ॥ बोलति अंगना ॥१३८॥ [illegible]ष्ण बाळब्रह्मच्यारि ॥ तरि
तुं वोसरझड करि ॥ मार्गे दिधला व करि ॥ पावल्या पेलतिर ॥
॥१३९॥ याचा हेसा लक्षिप्राव ॥ रतिमहनांचें वैभव ॥ तया
देखणाके शाव ॥ ल्कि पेकेवि ॥१४०॥ तैसें चि तयाचें उत्तर ॥ ई
ठु के भस्कुनि यानी राहार ॥ मार्गे दिधला सत्वर ॥ या बोलावे
वरी ॥१४१॥ अभिप्रावो हे सा याचा शुधा तृषा भागुप्राणाचा ॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

आपण साक्षी याचा ॥ म्हणोनियां ॥१४२॥ आतां हिरण्यमय
पुरुष ॥ ब्रह्मा विष्णु रुद्र ज्याचे अंश ॥ तयासि प्रसवला परे ब॥
लिंपेना तो ॥१४३॥ जे जे कर्तव्य चि गति ॥ ब्रह्मादि रुद्रा चि रव्या
(3) ती ॥ हे माया असे करीती ॥ म्हणोनि जाणता तो ॥१४४॥ याला
गी आपण चि जाहाला ॥ सकळ हि आपण चि करूं लागला ॥
॥११॥ बोळे येउने दिधाडुळा ॥ म्हणोनि साक्षी ॥१४५॥ तेथें चि जागृत ॥११॥
तयाचा अभीमानि विष्णु सुत ॥ म्हणो हे विरं चि करित ॥ म्हणो
नि जाणे ॥१४६॥ लिंग देह तेथीचा ॥ विष्णु अभिमानि साचा ॥
हिरण्य देखणा हरिचा ॥ म्हणौनि वेगळा तो ॥१४७॥ तमो गुणी
रुद्र संव्हारण ॥ हे सुषुप्ति तेथिल सखुण ॥ आपन तयाचा जा
ण ॥ म्हणोनि तौं वेगळा तो ॥१४८॥ यवं सकळ स्वभावासि ॥ वि
राट जाणे सर्वांसि ॥ म्हणोनि न लिंपे कर्तव्यासी ॥ पुरुष तो ॥१४९॥

(3A)

तेसिचपिंडगति॥आत्मातरिसर्वेभुति॥नसंडिसाम्हणाचिसंगती॥
वेगळाअसे॥१६०॥पुरुषीमायेच्यानिरास॥पिंडिअविघे
चाहरास॥उभयतास्माक्षित्वेंसौरस॥सहजचिहेकय॥१६१॥मा
येचेंकरणेंहेसें॥यकचिपरिअनारिसें॥पूरषासिलाविळेंपि
सें॥आपुलेनिबळें॥१६२॥प्रथममायेपासुन॥पंचभुतेंजाहालि
निर्माण॥परिआकाशापासुनिविलक्षन॥पवन[illegible]असे॥१६३॥प
वनव्याल्याहुताशनासि॥चउठिलादाहाकासि॥तोव्यालाजि
वनासि॥परिअनसारिखें॥१६४॥जिवनापासुनिजन्म॥पृथ्वी
हेसेंजाहालेंनाम॥तेजउगाज्यत्वेंनीसिम॥दिसतसे॥१६५॥
परिमायावसेंतोचिनटळा॥ळटिकान्विरखेळुआरंभिला॥
सारिखेहोउनिअसेउरलो॥वेगळाचि॥१६६॥येकाचिहेसिबु
द्धी॥जेअसाचिनिर्विकल्पसमाधिद्धी॥तरिचबोलिजज्ञान
सिद्धीहेसेमत॥१६७॥मतमततांतरेंमार्ग॥ब्रह्मीउपाधिनसाहे

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai "

अनेग॥ तें समाधिचें अंग॥ तेथें तो नातळे॥१५८॥ समाधि म्हणि
जे मनसमाधान॥ तयाराहे द्रष्टा होउन॥ समाधि अथवा असमा
माधान॥ हे धर्म मनाचे॥१५९॥ तथापि सांगों उन्मनि॥ गुरुसं
प्रदायें करुनि॥ शिष्याच्या माथां ठेउनि पाणि॥ उपदेशमा
र्गी॥१६०॥ नाम गुण द्रव्य कां गुणातित॥ अतद्व्यावृत्ति सांगें
रूपावंत॥ न कळे तरि शास्त्रें किं पात॥ बळेंचि करि॥१६१॥ तैसा अ
नुभवैउ केसा॥ न कळे स्वरूपि हे सा॥ करणि विण पावे ठसा॥ उन्मत
वतु॥१६२॥ जैसें उन्मत्त द्रव्य भक्षिलें॥ न झांको निनत्रे झाकिलें॥
सर्वांग शोषण पावलें॥ जे उचलता॥१६३॥ सर्व ठि शरिर विकळ
पादपाणि चळचळ॥ जीव्हा किंचीत्वें बळ॥ हे सिद्दशा॥१६४
महूर्तमात्र जाल्यां हे सें॥ म्हणिजे चैतन्य बोतलें मुसे॥ साक्षा
त्वें ठसावो निवसे॥ सर्वां माजी॥१६५॥ हे सें केरितो करु॥ निर्गुण
तो जाहाला साकारु॥ तेणें तारिलें चराचर॥ संशयो नाहि॥१६६॥

वचनें गुरूचें बोरखटें ॥ कहिंच कउघटनघटे ॥ आपुळे निमनें
चा खटैं मग ळचिमानी ॥१८२॥ पुत्रदारादि संसार ॥ सर्वै प्रपं
चादि शरिर ॥ इतुकें अपुनियासागर ॥ उळघिजे भव ॥१८३॥
साउनि अहंकाचें घर ॥ उघडलें राहे निरंतर ॥ आपुल्या
स्वार्थी लागिस्तत्वर ॥ भजे गुरुसि ॥१८४॥ विस्वास फळला
ज्याज्यासि ॥ म्हणौनियां न भजे भलतयासि ॥ जो आछु निदे
अनु[illegible]वासी ॥ तो चि गुरु ॥१८५॥ देहातीं पावसि मुक्ति ॥ हे
अ[illegible]चलाटि कीच युक्ति ॥ जितां चि न ये प्रतीती ॥ तरि स
कळहि मिथ्या ॥१८६॥ वचनमात्रें मुक्तपण ॥ पाहिजे स
र्वि निराळ होउन ॥ तयाचे वंदिजे चरण ॥ तो शिष्य उत्तम
॥१८७॥ हें कांचें हेसें मत ॥ ब्रह्म येक अनुस्युत ॥ गुरुशिष्य
नेमस्त ॥ कचळ कवणाचा ॥१८८॥ तेणें धरुनियां दोर ॥
चढत होता गिरिवर ॥ पावल्यां साटीं सत्वर ॥ केला प्यो

बाता

बोध ॥

तुझापुढांचि ॥१८२॥ किं निधान पडलिं थां दृष्टिसि ॥ सत्वर
झांकिळें नेत्रासि ॥ मग पावला दरिद्रासी ॥ अभाग्य वै ॥१८३॥
हें सांगतां दृष्टांतु ॥ नये याचा ठेल बहुतु ॥ धरुनियां अनुभव
होतु ॥ पावति वस्तु ॥१८४॥ पाहा हो गुरुचें महिमान ॥ देहिंअ
सानियां वेगळेपण ॥ मागे राहिलं पापपुण्य ॥ सहजें चिमु
क्ति[illegible] ॥ आतां तोडुं संशयासी ॥ निर्वीकल्प भणिजे का
सयासी ॥ जो देखणा यां सर्वांसी ॥ तो कल्पनातीत ॥१८६॥
संकल्प विकल्प हें कारण ॥ मनाचें करणें जाण ॥ आत्मा यांदे
खणेपण ॥ सहज निर्विकल्प ॥१८७॥ आतां सांगो प्राकृत
जाणणें तें ब्रह्मसत्य ॥ हें गोहें सांगीतलें निश्चीत ॥ देईन दि
व्य यदृष्टी ॥१८८॥ श्रेष्ठि श्रेष्ठ श्रीशंकर ॥ वसिष्ठ ज्ञानियां
सा चारु ॥ ते करितअसति निर्धार ॥ व्यापारका सयापें ॥१८९॥

॥१४॥

(5)

८

निर्विकल्प ताहम णति मुद्दशे सि॥ जें गा[illegible] न सावामानसी॥ तरि हे सिगति कव णासी॥ जाहा ळि होती॥१९७॥ स्युक मुखें भागवत निरोपण॥ वसिष्टें प्रबोधिला वैदेहि रमण॥ रामें प्रबोधिला रावण॥ नारद [illegible] स्त्रीं॥१९८॥ या ज्ञवल्की पुर्णग्रहस्त॥ फाल्गुण योद्धा अद्भुत॥ नारद प्रबोधि हिंडत॥ जनक राज्य करि॥१९९॥ सहज समाधी ते हे सि॥ जें विसरन पडावा वृस्तुस्व [illegible] च देखणें सर्वी [illegible]॥ तें गेते समाधी॥२००॥ सर्वे हिमा [illegible]लियां चैतन्य॥ पुढें कोण समाधान॥ जेंथें मावळवळें मि तुंपण ते चि समाधि॥२०१॥ आपण आपणा यां देखणा॥ आश्ची येचि तासी वाटत॥ भरलें सदो दित॥ दुकाळ कैचा॥२०२॥ व्याप्य आणि व्यापक॥ हे हिंमावळलें सा[illegible]न्य क॥ तो दृष्टा तेंना वेक॥ सां

वामन

(८)

॥१६॥

गोन मि ॥२०३॥ गोधम नाम प्रथम ॥ याचें जाहालयां चूर्णक
मी ॥ गोधमपण निःसिम ॥ बुडालें ॥२०४॥ तेचि कणिक नाम जा
हालें ॥ तयेचे पाक व्यारंभिलें ॥ ते हि नाम विराल्हें जाहाली पक्वा
न्नें ॥२०५॥ पक्वान्नें होतां उदरगत ॥ जें होय तें जगातें कळत ॥
तयामळाचि म्हति का होत ॥ संशयो नाहि ॥२०६॥ बिज पडलें पां
भुमि आंत ॥ मोडहे सें नाम पावत ॥ मोडपण हिं नीमत ॥ जाहा
ला डुपान्न ॥२०७॥ मग तिलुकें मागें राहिलें ॥ पुढें शाखा पल्लव
है सें नाम जाहालें ॥ पुष्प वरि बिज आलें ॥ बुगला वृक्ष ॥२०८
अथवा कनकाचें अळंकार ॥ नाना नामि परिकर ॥ पुणरपि
आटणि निर्धार ॥ सुवर्णचि असे ॥२०९॥ किं घृताचि पुतळी ॥
अबेविं पुर्णत्व पावलि ॥ अवेव रुपा घि नामि वेगळी ॥ परंतु घृ
त ॥२१०॥ किं लेणों निको रिला पर्वेंकु ॥ रुपें तरि अणेक दिसतु

॥१६॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com